

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060301

DOM
2016-10-11
Stockholm

Mål nr
M 10487-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, dom 2015-11-09 i mål nr M 348-15, se bilaga A

KLAGANDE

Tekniska nämnden i Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg

MOTPARTER

1. Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun
134 81
Gustavsberg

2. Ljungs samfällighetsförening

SAKEN

Anmälan om verksamhet vid Ålstäkets pumpstation

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av punkten 2 i mark- och miljödomstolens dom undanröjer Mark- och miljööverdomstolen Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens i Värmdö kommun beslut den 19 juni 2012, dnr 2010.1987, och återförvisar målet till nämnden för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1298251

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Tekniska nämnden i Värmdö kommun (tekniska nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva punkten 2 i mark- och miljödomstolens dom och fastställa Länsstyrelsens i Stockholms län (länsstyrelsen) beslut den 15 december 2014.

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun (bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden) har uppgett att det medges att ärendet återförvisas till bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden för att som första instans pröva frågan om installation av reservkraftsaggregat är en miljömässigt motiverad försiktighetsåtgärd.

Ljungs samfällighetsförening (föreningen) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Tekniska nämnden har, utöver vad som anförts i tidigare instanser, anført i huvudsak följande. Den nu aktuella ändringsanmälan avsåg ombyggnad av en pumpstation då problem med bräddningar förelåg. Ålstäkets pumpstation hade elva bräddningar mellan 2010–2011, varvid totalt 1 200 kbm orenat avloppsvatten bräddats. Bräddningarna skedde främst på grund av dagvatteninträngning i ledningsnätet samt strömavbrott. Vid tiden för bräddningarna fanns ingen buffertkapacitet i ledningsnätet. Pumpstationen har fram till och med mars 2012 tillhört Hemmesta reningsverk som avvecklades under september 2015. Ledningsnätet uppströms Ålstäket innehåller i dagsläget cirka 40 pumpstationer vilka samtliga har möjlighet att brädda innan de når Ålstäkets pumpstation. I dagsläget är runt 12 000 personer anslutna till pumpstationen och år 2033 beräknas cirka 30 000 personer vara anslutna, vilket innebär ett flöde på 7 100 kbm/dygn. Värmdö kommuns va-enhet har på eget initiativ, den 21 november 2013, sökt frivilligt tillstånd för hela det centrala ledningsnätet där nätet prövas i dess helhet. Länsstyrelsen har dock inte fattat beslut i ärendet ännu.

Arbetet med att bygga om pumpstationen påbörjades hösten/vintern 2011 och färdigställdes under 2012. I samband med ombyggnationen förekom driftsättningsproblem som orsakade bräddningar. Pumpstationen har under 2012 och början av 2013 nödavlett avloppsvatten vid fem tillfällen där strömbortfall var anledningen till fyra bräddningar under 2012. De bräddningar som skett under 2012 har alla varit kopplade till inkörningsperioden för den nya pumpstationen. Efter den 9 februari 2013 har inga bräddningar förekommit vid pumpstationen.

Ett antal åtgärder har vidtagits för att förbättra situationen vid Ålstäkets pumpstation. Vidare har även Vattenfall gjort stora vädersäkringsinsatser varför det inte kan inträffa några väderrelaterade strömavbrott i nuläget utan endast strömavbrott till följd av en avgrävd kabel från ett bygge eller en störning från Svenska kraftnät. Om kommunen drabbas av ett större strömavbrott är det troligt att även pumpstationerna vid Mölnviksviken och Tjustvik står utan ström. Vid stationen i Tjustvik finns en gammal bassäng som fungerar som bräddningsmagasin och klarar flera timmars utebliven drift. Vid Mölnviksviken kommer ett större strömavbrott att leda till bräddning förutsatt att vatten pumpas dit från Ålstäket. Så i det fall mark- och miljödomstolens dom står fast krävs det att en ny byggnad uppförs för att rymma ett reservkraftverk vid Mölnviksviken.

Att mark- och miljödomstolen vid sin överprövning av länsstyrelsens beslut har föreskrivit ett ytterligare villkor är ytterst anmärkningsvärt. I de fall mark- och miljödomstolen bedömer att ärendet inte är tillräckligt utrett ska domstolen återförvisa ärendet till första instans för ny erforderlig handläggning. Mölnviksvikens pumpstation som är belägen efter Ålstäkets pumpstation har inte rätt att brädda vid något som helst tillfälle under året. Det innebär att det vid ett eventuellt strömavbrott som rör båda pumpstationerna inte är möjligt att använda det aktuella reservkraftsaggregatet för att pumpa vattnet vidare. Ändringsanmälan berör inte huruvida ett reservkraftsaggregat ska installeras eller ej, utan den ligger till grund för den ombyggnationen som utfördes av Ålstäkets pumpstation 2011 och 2012. Vidare är rapporten avseende beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar inaktuell efter ombyggnationen av Ålstäkets pumpstation då ett antal förbättringsåtgärder vidtagits. Åtgärderna har resulterat i att inga bräddningar har skett vid Ålstäkets pumpstation på snart tre år.

Bygg-, miljö, och hälsoskyddsnämnden har hänvisat till sina tidigare ställningstaganden.

Föreningen har till stöd för sin inställning i huvudsak anfört vad de anfört i tidigare instanser och därtill tillagt följande. Av det faktaunderlag föreningen tillhandahållit i överklagandet av länsstyrelsens beslut framgår klart att följdinvesteringar i efterliggande pumpstation-/er blir nödvändiga för att problemen ska kunna lösas på ett tillfredsställande sätt. Föreningens krav på reservaggregat syftar till att säkra att spillvatten vid ett elavbrott pumpas vidare till ett ställe där det kan tas om hand utan att skada miljön. Det skulle vara helt oacceptabelt att släppa ut stora mängder orenat avloppsvatten på en äng vid Mölnviksviken för vidare befordran till Grisslingen.

Tekniska nämnden har rätt i sitt påstående att infrastrukturen för eldistribution på Värmdö förbättrats avsevärt sedan 2012 och att antalet driftstörningar vid Ålstäkets pumpstation därigenom har minskat. Det innebär emellertid inte på något sätt att risken för strömavbrott eliminerats. Ljung har vid åtminstone två tillfällen de senaste åren drabbats av ej förannonserade strömavbrott som varat mer än fyra timmar. Enligt uppgift från kommunen har dessa avbrott dock inte påverkat pumpstationen. Föreningen är fortsatt skeptisk till uppgiften att inga utsläpp gjorts efter februari 2013 eftersom tecken på bräddningar vid några tillfällen därefter kunnat ses på vattenytan, senast i slutet av 2014. Under 2015 har det inte gjorts några sådana observationer.

Sedan 2012 passerar mycket större mängder avloppsvatten och en stark fortsatt expansion av volymerna är förutsedd. De mängder som bräddas kan därför, under olyckliga omständigheter, bli mycket stora och dessutom drabba betydligt fler kommuninvånare än tidigare. Vid Mörtnäsviken uppför Skanska cirka 115 nya bostäder varav många i direkt anslutning till bräddningspunkten. Miljönyttan av åtgärden är därför oförändrat hög. Tekniska nämndens beskrivning av att en volym på 75 kbm kan tillföras bräddningsledningen som buffertvolym utan att bräddning sker till recipienten stämmer inte med verkligheten. Bräddningsledningen utgörs av ett grovt rör som är öppet i båda ändar. Eftersom bräddning ska kunna ske utan att några pumpar är i drift bygger den helt på principen självfall. Det innebär dels att samma

mängd som tillförs röret i den övre änden kommer att rinna ut i den nedre, dels att vätska endast kommer att kunna stå kvar i den dränkta delen av ledningen. Röret fyller alltså inte samma funktion som ett bräddningsmagasin i vilket den uppsamlade volymen temporärt kan lagras för att, efter det att felet avhjälpes, kunna forslas vidare. Enligt den rapport C L tagit fram på uppdrag av Värmdö kommun kommer volymerna vid en bräddning att kunna öka från 680 kbm 2012 till 5 200 kbm år 2027.

Påståendet om att Mörtnäsviken är en av kommunens minst känsliga recipienter för bräddningsvolymen gäller uteslutande i rent teknisk mening och helt på grund av att Torsbyfjärden har en mycket stor vattenvolym. För dem som bor i anslutning till bräddningsrörets mynning blir de lokala konsekvenserna av en bräddning däremot obestridligen mycket obehagliga.

Föreningen vill också påpeka att den rapport om beräkning av kostnader som tekniska nämnden anser vara inaktuell tillkom efter ombyggnaden med alla fakta om den nya anläggningen kända. Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens skäl att begära utredningen var dessutom att den redan vid tidpunkten för det överklagade beslutet var osäker på vilka ytterligare åtgärder som kunde krävas för en miljömässigt korrekt drift av pumpstationen.

Värmdö kommun har gjort så stora förändringar i avlopps nätet att de gamla tillstånden för verksamheten och därmed villkoren för t.ex. bräddningar på många håll slutat gälla. Enligt deras uppfattning gäller detta t.ex. Ålstäkets pumpstation som har sitt tillstånd knutet till det numera nedlagda avloppsreningsverket i Hemmesta. Genom det antal personer som tillkommit efter anslutningen av flödet från Hemmesta kan inte heller Ålstäkets pumpstation innefattas i tillståndet för Tjustvik. Därigenom har en besvärande situation uppkommit för Värmdö kommun som riskerar att bli anmäld för miljöbrott så snart en bräddning inträffar. Föreningen har full förståelse för att kommunen försöker undvika kommande problem genom att ansöka om ett frivilligt tillstånd. Kommunen har motsatt sig deras yrkanden även i tillståndsprocessen. Enligt deras senaste uppföljning är ärendet i nuläget vilande hos länsstyrelsen trots ett flertal påstötningar från Värmdö kommun. Föreningen har bedömt det som viktigt att nå ett

avgörande nu för att om möjligt undvika att hamna i nya utdragna processer. Ett fastställande av mark- och miljödomstolens dom skulle enligt deras bedömning enbart underlätta det fortsatta ansökningsförfarandet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Vid yrkesmässig verksamhet ska bästa möjliga teknik användas. Kraven avseende bästa möjliga teknik gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Särskild hänsyn ska tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder (se 2 kap. 7 § miljöbalken).

Mark- och miljödomstolen har förordnat att bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut ska förenas med ytterligare ett villkor enligt vilket ett reservkraftsaggregat ska installeras vid pumpstationen som vid frånfall av ordinarie strömförsörjning ska förse pumpstationen med elström.

Av utredningen i målet framgår att Ålstäkets pumpstation ingår i ett ledningsnät som omfattar ett förhållandevis stort antal pumpstationer. Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden har i ett tillsynsärende beträffande bräddningar vid Mölnviksvikens pumpstation utfärdat ett föreläggande som innebär att ingen bräddning får ske vid denna pumpstation. Mölnviksvikens pumpstation ingår i samma nät som och är belägen efter Ålstäkets pumpstation. Vid ett strömavbrott som berör båda pumpstationerna är det således inte möjligt att använda ett reservkraftsaggregat vid Ålstäkets pumpstation för att pumpa vattnet vidare, om det inte samtidigt kopplas in ett aggregat vid Mölnviksvikens pumpstation. Enligt Mark- och miljööverdomstolens mening är det inte lämpligt att förordna om installation av reservkraftsaggregat vid en enskild pumpstation utan att det först blivit utrett hur det kommer att påverka de övriga stationer som ingår i ledningsnätet.

Som mark- och miljödomstolen konstaterat, är det fråga om relativt stora volymer orenat vatten som redan idag kan brädda till recipienten vid ett strömavbrott. En utbyggnad av nätet kommer successivt att leda till ett väsentligt utökat flöde. Det är under sådana förhållanden viktigt att tillräckliga skyddsåtgärder vidtas för att förebygga att eventuella bräddningar medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Tekniska nämnden har i sitt överklagande till Mark- och miljööverdomstolen anfört att det sedan den 9 februari 2013 inte förekommit några bräddningar vid Ålstäkets pumpstation och att den utredning om kostnader för åtgärder mot bräddningar som togs fram 2012 inte längre är aktuell bl.a. till följd av att den aktuella pumpstationen byggts om. Mark- och miljööverdomstolen finner att det saknas aktuellt underlag för bedömningen av vilka åtgärder som kan anses vara miljömässigt motiverade i förhållande till de risker för människors hälsa och miljö som kan uppkomma till följd av bräddning. Mark- och miljödomstolens dom ska således ändras på så sätt att bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut ska upphävas och ärendet återförvisas till nämnden för fortsatt handläggning.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Margaretha Gistorp, tekniska rådet Dag Ygland samt tf. hovrättsassessorn Elena Landberg, referent.

Föredragande har varit David Sandberg.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-11-09
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 348-15

KLAGANDE

Ljungs samfällighetsförening

MOTPARTER

1. Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg
2. Tekniska nämnden i Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2014-12-15 i ärende nr 5051-29131-2012, se bilaga 1

SAKEN

Anmälan om verksamhet

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar Ljungs samfällighetsförenings yrkande i den del det avser installation av permanenta reservkraftsaggregat på andra pumpstationer än Ålstäkets pumpstation på fastigheten X.
2. Mark- och miljödomstolen ändrar Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut och Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommuns beslut 2012-06-19 på så sätt att beslutet förenas med ytterligare ett villkor enligt följande.

Ett reservkraftsaggregat ska installeras vid pumpstationen som vid frånfall av ordinarie strömförsörjning ska förse pumpstationen med elström.

Dok.Id 428982

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND

Med anledning av en anmälan av Samhällsbyggnadskontoret i Värmdö kommun om ändring av verksamhet avseende Ålstäkets pumpstation beslutade Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun den 19 juni 2012 att meddela följande beslut gällande pumpstationen på X:

1. Pumpstationen Ålstäket ska bedrivas i överensstämmelse med vad som framkommer i gällande tillstånd för verksamheten samt vad verksamhetsutövaren i huvudsak angivit i anmälan med tillägg av punkterna 2 och 3.
2. Vid utsläpp av orenat avloppsvatten i Mörttäsviken ska åtgärder enligt i anmälan inkommet egenkontrollprogram vidtas med följande tillägg:
 - a. Nivån på städningen ska dokumenteras tydligare där det framgår att alla synliga och åtkomliga fasta partiklar och föremål som kan härledas till en bräddning ska saneras/plockas upp längs med stränder ut förbi Mörttäsviken (ca 650 meter ut från land). Städningen ska pågå tills allt fast material härstammat från bräddningen har krattats upp.
 - b. Om det har bräddat vintertid ska, utöver den städning som kan vidtas omgående efter bräddtillfället, en vårstädning längs med stränderna enligt punkt a ske efter snösmältning.
 - c. Efter bräddtillfället ska det genom vattenprovtagning och analys av enterokocker och e-coli visas på att viken har återgått till badvattenkvalité.
 - d. Det ska framgå i en tydlig checklista i egenkontrollen vilka åtgärder som vidtas när bemanningen kommer till platsen efter ett bräddtillfälle samt en bedömning av hur lång tid det bör ta för bemanningen att inställa sig på plats.
 - e. Beskrivning av hur bräddflödesberäkningen sker vid strömbortfall.
 - f. Informera omgående efter bräddning (oavsett mängd bräddat vatten och tid på året) vid pumpstationshuset om att viken misstänks vara påverkad av otjänliga halter av bakterier och att bad inte rekommenderas. Information om utsläppet ska även finnas tillgängligt på hemsidan.
 - g. En rutin för inkomna synpunkter och klagomål.

Uppdateringar i egenkontrollprogrammet enligt ovan ska ha genomförts senast 3 månader efter lagakraftvunnet beslut.

3. En uppdaterad plan för ledningsnätet (jämför villkor i tillståndet för Hemmesta Reningsverk) ska redovisas senast 6 månader efter att detta beslut vunnit laga kraft. En sådan plan ska som minst innehålla en uppföljning av orsakerna till bräddningar vid Ålstäkets pumpstation samt en beskrivning av vilka åtgärder som ytterligare planeras att vidtas framöver. Åtgärderna ska också innefatta sådana åtgärder som bedöms som maxalternativ där ekonomin avvägs mot miljönyttan.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut överklagades av Ljungs samfällighetsförening till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen), som den 15 december 2014 beslutade att avslå överklagandet. Ljungs samfällighetsförening har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Ljungs samfällighetsförening har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra länsstyrelsens beslut på så vis att som villkor för driften av Ålstäkets pumpstation åläggs Värmdö kommun en skyldighet att göra en investering i fast reservkraft (i form av ett permanent reservkraftsaggregat) vid Ålstäkets pumpstation och ett erforderligt antal efterföljande pumpstationer.

Till stöd för sin talan har föreningen anfört sammanfattningsvis följande. De risker och olägenheter som uppkommer i närmiljön vid Ålstäkets pumpstation vid en bräddning är så stora att de motiverar en ökad driftssäkerhet genom fast reservel. Pumpstationen saknar helt ett bräddningsmagasin varför bräddningar inträffar direkt om pumparna stannar, exempelvis på grund av ett strömavbrott. Vid en bräddning kan mycket stora problem och olägenheter uppstå i närmiljön till bräddningsrörets mynning, särskilt när belastningen ökat genom tillkoppling av ett stort antal ytterligare användare. Det finns planer på kraftigt utökad bebyggelse i närmiljön, vilket rimligen inom en nära framtid kommer att öka det lokala utflödet av spillvatten. Genom ett reservkraftsaggregat blir det fullt möjligt att till en rimlig

kostnad (1 100 000 kr) eliminera den viktigaste anledningen till att bräddningar uppkommer.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun har yrkat att mark- och miljödomstolen återförvisar målet till bygg-, miljö-och hälsoskyddsnämnden för att där pröva om ett föreläggande om att installera reservkraftsaggregat vid de aktuella pumpstationerna är en miljömässigt motiverad försiktighetsåtgärd enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden har anfört följande. Vid tidpunkten för nämndens beslut var inte kostnaden för åtgärden känd, varför det förelades verksamhetsutövaren att utarbeta en uppdaterad plan för ledningsnätet där planerade åtgärder skulle beskrivas. Rapporten Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar, 2012-12-04, inkom till följd av nämndens föreläggande. Det är nu nämndens uppfattning att reservkraftsaggregat är en miljömässigt motiverad lösning med tanke på miljönyttan vägt mot kostnaden för att installera denna säkerhetsanordning.

Tekniska nämnden i Värmdö kommun har bestritt ändring och yrkat att mark- och miljödomstolen avvisar Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämndens yrkande om att målet ska återförvisas dit för en ny prövning. Till stöd för sin talan har Tekniska nämnden anfört i huvudsak följande.

Kostnaden för skyddsåtgärden med ett reservkraftverk vid Ålstäkets pumpstation och pumpstationer nedströms kan inte motiveras av den nytta åtgärden innebär. Att investera i permanenta reservkraftaggregat löser endast en del av problemet och till mycket hög kostnad. Ett problem som dessutom förväntas att minska i takt med att elförsörjning infrastruktur byggs ut.

Rapporten Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar, 2012-12-04, visar att det är relativt få personer anslutna med självfall direkt till Ålstäkets pumpstation. Detta innebär att vid ett större strömavbrott kommer begränsade mängder vatten komma till Ålstäket och bräddning kommer att ske vid andra pumpstationer uppströms Ålstäket.

Tekniska nämnden bedömer inte att det är strömavbrott som är den största risken för bräddning utan överbelastning, vilket bäst åtgärdas med att få bort ovidkommande vatten från nätet. Utgångspunkten ska vara ett utökat förebyggande arbete för att förhindra bräddningar. Investeringar för förbättrade åtgärder i ledningsnätet bör främst inriktas på att metodiskt undersöka och åtgärda inläckage samt att koppla bort tak- och dränvatten som olovligt kopplats på den kommunala VA-anläggningen.

År 2012 har Ålstäkets pumpstation byggts om och förberetts för ett större flöde. Stationen har numera tre parallella pumpar som var för sig klarar av hela flödet. Vid ökat flöde är pumparna dimensionerade så att hela flödet klaras med två pumpar och en pump alltid finns som reserv. Pumpstationen är uppkopplad i driftövervakningssystemet VA-operatör, som registrerar nivå och larmar om bräddning trots allt sker. I kommunen finns driftpersonal i beredskap dygnet runt, året om. Numera finns möjlighet att koppla in ett mobilt reservkraftaggregat för att försörja stationen vid lokalt strömavbrott. Dock krävs det att strömavbrottet är aviserat då det är en viss inställetid.

Under 2013 har Ålstäkets pumpstation bräddat 45 minuter vid ett tillfälle. Stationen stängdes då av för att inte föra avloppsvatten vidare utan att möjliggöra lagning av ledning. Under 2014 och till maj 2015 har Ålstäkets pumpstation inte bräddat.

Ljungs samfällighetsförening har yttrat sig över motparternas yttranden och anført i huvudsak följande. Ärendet bör inte återförvisas till nämnden eftersom det kan leda till en ny utdragen process. Kostnaderna för samhället kan komma att överstiga kostnaderna för den investering som föreslås, vilket vore dysfunktionellt. Strömavbrott utgör den främsta anledningen till oplanerade bräddningar i Mörttäsviken. Om samtliga pumpstationer drabbas av ett strömbortfall samtidigt avstannar naturligtvis flödet. Annorlunda blir det om Ålstäket drabbas av ett mer lokalt strömavbrott medan systemet i övrigt är i drift. Bräddningsvolymerna kan då under ogynnsamma omständigheter på sikt bli mycket stora. Bräddningar

dokumenteras inte i driftövervakningssystemet och ingår inte i statistiken, vilket gör att systemets tillförlitlighet på allvar kan ifrågasättas.

Tekniska nämnden Värmdö kommun har beretts möjlighet att yttra sig över samfällighetsföreningens senaste yttrande, men har inte avhörtts.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun har beretts möjlighet att yttra sig över samfällighetsföreningens yttrande samt över Tekniska nämndens yttrande. Nämnden har anfört att de inte har något ytterligare att tillföra i ärendet.

DOMSKÄL

Inledningsvis konstateras att Ljungs samfällighetsförening är berörd på sådant sätt att talerätt föreligger.

Härefter konstateras att Ljungs samfällighetsförening har yrkat att domstolen ska besluta att ett reservkraftsaggregat ska installeras inte bara vid Ålstäkets pumpstation utan även vid ett antal efterföljande pumpstationer. Mark- och miljödomstolen finner att domstolen i nu aktuellt mål endast kan pröva det överklagade beslutet, vilket omfattar Ålstäkets pumpstation på fastigheten X. Yrkandet avseende installation av reservkraftsaggregat vid andra pumpstationer kan domstolen inte pröva. Yrkandet i denna del ska således avvisas.

Mark- och miljödomstolen har således i sak att pröva om nämndens beslut avseende pumpstationen på fastigheten X får anses tillräckligt för att uppfylla kraven i 2 kap. 3 § miljöbalken eller om beslutet med hänsyn till risken för bräddningar bör förenas med ett villkor om att ett permanent reservkraftsaggregat ska installeras vid pumpstationen. Vid denna bedömning ska det göras en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken, då en avvägning av nyttan av aktuell skyddsåtgärd ska ställas mot kostnaden för densamma.

Av utredningen i målet (se rapporterna Ombyggnad av Ålstäkets pumpstation – bedömda effekter på miljön 2011-12-28, Förslag till egenkontrollprogram för

Ålstäkets pumpstation 2012-01-16, Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar 2012-12-04 samt Hantering av bräddningar vid Stockholm Vatten och synpunkter på bräddningar från Ålstäkets pumpstation 2011-12-19) framgår sammanfattningsvis följande.

Aktuell pumpstation har år 2010-2012 en anslutning på 2 600-2 700 personer, vilket motsvarar 450-500 m³ spillvatten per dygn samt att utöver detta tillkommer en viss okänd mängd ovidkommande vatten i ledningsnätet. Nätet kommer succesivt att byggas ut och Ålstäkets pumpstation beräknas år 2030 ha cirka 30 000 pe anslutna. År 2012 är det ca 200 villafastigheter med självfall som är anslutna till pumpstationen, vilket enligt Tekniska nämnden innebär att en relativt begränsad mängd vatten kommer att bräddas vid ett stort strömavbrott som påverkar alla pumpar i systemet. Kostnad för reservkraftverk vid Ålstäket uppgår till ca 500 000 kr och kostnaden för reservkraftverk i hela systemet uppgår till 1,1 mnkr. Inställelsetiden vid larm uppgår som mest till någon timme. Bräddningar sker i den inre delen av Torsbyfjärden. Vattenomsättningen torde vara relativt snabb i större delen av Torsbyfjärden.

Domstolen gör mot bakgrund av redovisade uppgifter följande bedömning.

I målet har anförts att det inte går att förutspå hur stora delar av kommunen som blir strömlös vid ett strömavbrott och att relativt få personer är anslutna med självfall direkt till Ålstäkets pumpstation samt att detta innebär att begränsade mängder vatten komma till nu aktuell pumpstation.

Antalet angivna villafastigheter med självfall till pumpstationen är enligt utredningen i dag cirka 200 vilket med en schablon av 2,7 boende per hushåll (se allmänt tillgängliga statistiska uppgifter från Statistiska centralbyrån) innebär cirka 540 pe anslutna med en resulterande beräknad spillvattenvolym av cirka 80-100 m³/dygn. Till denna volym tillkommer också erfarenhetsmässigt en volym orenat avloppsvatten i inkommande ledning till pumpstationen vilken beror på ledningsdimension, fyllnadsgrad och längd av självfallsledningen. Beroende på

funktion och kondition för avloppspumparna tillkommer även en viss volym via utgående tryckledning. Bidrag från inkommande och utgående ledningar är momentant vid ett strömbortfall. I det fall strömbortfall endast är lokalt pågår vidare inflöde till pumpstationen tills pumpning i uppströms belägen pumpstation slås av.

Sammanfattningsvis konstaterar domstolen att det redan i dag är relativt stora volymer orenat avloppsvatten som vid ett strömbrott kan brädda till recipienten. Detta oavsett om bräddningen endast sker en timme eller om bräddningen fortgår en längre tid. Vidare ska en succesiv utbyggnad ske och pumpstationen kommer i framtiden att hantera väsentligt mycket större volymer än i dag. Dessa volymer talar i sig starkt för att en skyddsåtgärd i form av ett reservkraftverk ska föreskrivas.

Nyttan med ett reservkraftsaggregat bör ses mot de kostnader som detta innebär för verksamhetsutövaren. Av utredningen framgår att kostnaden för ett permanent reservkraftsaggregat i Ålstäket, inklusive tillhörande bränsletank och avledning av avgaser, totalt skulle uppgå till 500 000 kr.

Enligt domstolens uppfattning är, även med beaktande av vad som anförts om uppskattning av vattnets omsättningshastighet i Torsbyfjärden etc., de villkor som föreskrivs i föreläggandet inte tillräckliga. Ett reservkraftverk bedöms vara till sådan nytta för miljön, att det får anses rimligt med en investering i ett sådant. Kostnaden för inrättande av ett permanent reservkraftsaggregat är i sammanhanget inte så stor att den inte bör kunna tolereras.

Nämndens beslut bör således kompletteras med ett villkor om inrättande av ett permanent reservkraftsaggregat. Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte finns skäl att ytterligare utreda frågan hos nämnden. I nämndens beslut ska därmed göras ett sådant tillägg som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 30 november 2015. Prövningstillstånd krävs.

Johan Svensson

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Johan Svensson, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand. Föredragande har varit beredningsjuristen Lisa Grill.